YM/ISO/ILKE helmikuu 2026

Lisäselvitys ympäristövaliokunnan pyynnöstä:

KAISUn ja SCP-suunnitelman toimenpiteet sektoreittain, niiden tuottamat päästövähennykset, kustannukset vuositasolla ja tehokkuutta kuvaavana tekijänä päästövähennys euroa kohden

Taulukko alla kuvaa keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman valmistelun aikana tunnistettuja politiikkatoimien rahoitustarpeita lähivuosille, joka on suunnitelman liitteenä. Rahoitustarpeita koskevat asiat käsitellään normaaliin tapaan valtion talousarviota ja julkisen talouden suunnitelmaa koskevissa menettelyissä valtiontalouden menokehysten puitteissa sovittaen ne yhteen muiden menotarpeiden kanssa. Tähdellä (*) merkityistä summista on jo hallituksen päätös tai esitys (tilanne lokakuussa 2025).

Taulukon viimeiseen sarakkeeseen on lisätty päästövähennysarvio sekä arvio kustannusvaikuttavuudesta (€/t CO2), jos sellainen arvio tiedossa, sekä muuta tietoa toimen kustannuksista. Tarkemmat arviot toimista tehdään, kun niiden yksityiskohdista päätetään osana niiden virallista prosessia, sillä kustannusvaikuttavuusarviointi ilman tarkkaa rahoitus- tai muuta mitoitusarviota ei ole mahdollista. Lisäksi kustannukset ja hyödyt jakautuvat eri toimijoille (valtio, yritykset, kotitaloudet), mikä tekee toimien todellisten taloudellisten kustannusten tai hyötyjen kuvaamisesta haastavaa. Päästövähennysten kustannustehokkuuslaskenta ja analysointi on hyvin monitahoinen ja poikkitieteellinen kokonaisuus, jossa vaaditaan kansantaloudellisten periaatteiden ymmärtämistä, mallinnusosaamista ja systeemiajattelua sekä yksityiskohtaista ymmärrystä eri sektorien lainalaisuuksista. Laskentametodeja on lukuisia ja käytetyt metodit vaihtelevat merkittävästi eri maiden, selvitysten ja sektorien välillä. Ylätasolla menetelmät voidaan jakaa top-down- (fokus kansantaloudellisissa kustannuksissa) ja bottom-up-menetelmiin (fokus teknologiakustannuksissa). Näiden päämenetelmien sisällä ja ohella on myös lukuisia muita menetelmiä ja menetelmäyhdistelmiä, joilla on kaikilla omat etunsa ja rajoitteensa. Keväällä 2026 julkaistavassa ACE LIFE -hankkeen ympäristöministeriön raportissa tullaan esittämään tarkempia kustannusvaikuttavuusarvioita bottom-up -menetelmällä osalle taakanjakosektorin toimista.

SCF-toimet on merkattu vihreällä taustavärillä. SCF-toimien osalta voi todeta, että KAISU arvioitu sen hetkisen tiedon perusteella oleva vaikutus, ja toimet ja vaikutukset tarkentuvat SCF-suunnitelman viimeistelyn yhteydessä. Lopulliset summat ja arviot päästövähenemistä voivat olla hieman erilaisia kuin tässä mainitut. SCF-suunnitelman on tarkoitus kevään 2026 aikana käydä lausuntokierroksella, jonka jälkeen suunnitelmaa viimeistellään. SCF-toimet rahoitetaan seuraavin osuuksin: EU-rahaston rahoitus 75 %, kansallinen rahoitus 25 % valtion/kuntien omarahoitusta.

Sektori ja toimi	**Lisätietoa toimesta, mahdollinen perusrahoituksen määrä sekä suunnitelman rahoituksesta tehdyt päätökset**	**KAISU-toimen toteuttamisen rahoitustarve yhteensä. Tähdellä (*) merkitystä summasta on jo hallituksen päätös tai esitys lokakuussa 2025.**	**Päästövähennyspotentiaali ja kustannusvaikuttavuus. Negatiivinen luku tarkoittaa säästöä.**
LIIKENNE			
Puhtaiden (sähkö-, vety- ja metaanikäyttöisten) kuorma-autojen hankintatuet	Tuetaan kuljetusyritysten sähkö-, vety- ja metaanikäyttöisten ajoneuvojen hankintoja.	7,5 milj. euroa/v, yhteensä 30 M€ v. 2026-2029	0,01 Mt v. 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: -113 €/tCO2 (sähkökuorma-autot) ja -246 €/tCO2 (kaasukuorma-autot) (ts. toimenpide tuottaisi yhteiskunnalle säästöä) Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla noin 125 €/tCO2
Romutuspalkkiokampanja	Tuetaan yksityishenkilöiden nykyisen ajoneuvon vaihtamista energiatehokkaampaan, vähäpäästöisempään ajoneuvoon. Hallitus on esittänyt vuoden 2026 talousarvioon 20 milj. euroa, mikä kattaisi toimen rahoitustarpeen.	Yhteensä 20 milj. euroa* vuosille 2026-2027	0,009 Mt v. 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla noin 600 €/tCO2 , jos vaikutus ajoneuvokantaan kestäisi 4 vuotta, ja noin 300 €/tCO2 , jos vaikutus ajoneuvokantaan kestäisi 8 vuotta.
Konversiotuet	Tuetaan vanhojen bensiinikäyttöisten autojen muuttamista etanoli- tai kaasukäyttöiseksi.	1 milj. euroa/vuosi, yhteensä 4 milj. euroa 2026-2029	Ei arviota vuodelle 2030. Vuosina 2018–2022 myönnetyillä muuntotuilla on arvioitu saavutettavan yhteensä noin 0,037 Mt päästövähennys muunnettujen autojen jäljellä olevilta käyttövuosilta (kun tarkastelu rajataan ainoastaan muuntotukia hyödyntäviin ajoneuvoihin eikä oteta huomioon laajempaa polttoainemyynnin kokonaisuutta[1])

[1] Konversiotukien päästövaikutus järjestelmätasolla on 0 Mt, sillä jakeluvelvoitteen sisältäessä myös korkeaseosbiopolttoaineet, polttoainejakelijat voivat sekoittaa normaalibensiiniin saman verran vähemmän etanolia kuin ovat E85-polttoaineena myyneet. Sen sijaan konversiotuet voivat vähentää polttoaineen kustannusten nousupainetta jakeluvelvoitteen kiristyessä, sillä etanoli on uusiutuvista polttoaineista halvimpia.

			Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla noin 48 €/tCO2 etanolikonversioille ja 88 €/tCO2 kaasukonversioille
Maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL)-sopimukset		Kustannus valtiolle osana MAL-sopimusten rahoituskokonaisuutta.	0,006 Mt v. 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arviota
Julkisen jakeluinfran tuet	Julkista jakeluinfraa on tuettu myös tähän asti mutta jatkorahoitusta tarvitaan tavoitteisiin pääsemiseksi. Tuetaan vaihtoehtoisten käyttövoimien (sähkö, biometaani, vety) julkisen jakeluinfran syntymistä raskaalle kalustolle.	10 milj. euroa/vuosi Yhteensä 40 milj. euroa 2026–2029	0,02 Mt v. 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla noin 27,5–55 €/t CO2 .
Taloyhtiöiden latausavustukset	Toteutetaan kampanjamuotoinen taloyhtiöiden latausinfra-avustus vuosina 2026-2027. Selvitetään tarve ja mahdollisuudet avustuksen jatkamiseen vuosina 2028-2030.	10 milj. euroa/vuosi 2026-2027	Päästövähennyspotentiaali 0,11 Mt v. 2030 (VTT-arvio), noin 0,06–0,09 Mt v. 2032 mennessä (VATT-arvio) Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: noin 370–520 €/t CO2 (VATT-arvio).
SCF: Kävelyn ja pyöräilyn valtionavustus	Kävelyä ja pyöräilyä tuetaan keskimäärin 1,8 milj. eurolla vuosittain tällä hetkellä mutta lisärahoitusta tarvitaan tavoitteisiin pääsemiseksi. Ohjataan lisärahaa kävelyn ja pyöräilyn valtionavustuksiin keskittyen pienempiin (alle 100 000 asukkaan) kuntiin (SCF-toimi)	Rahoituslähde: **SCF** Kustannus valtiolle 0, kansallinen rahoitusosuus kohdentuu tässä toimenpiteessä kunnille: vaikutusarvio on tehty 10–15 M€ suuruisella vuosibudjetilla, mutta	noin 0,004–0,005 Mt vuonna 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arvioitu

		summista ei ole vielä päätetty	
SCF: Alueellisen joukkoliikenteen ja kutsuliikenteen kehittäminen	Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoja ja kehittämistä tuetaan noin 32 miljoonalla eurolla per vuosi tällä hetkellä, mutta lisärahoitusta tarvitaan tavoitteisiin pääsemiseksi. Alueellisen joukkoliikenteen tukea kasvattamalla voidaan mahdollistaa arjen matkoja kohtuuhintaisella joukkoliikenteellä nykyisen heikon tai olemattoman joukkoliikennesaatavuuden alueella, jossa joukkoliikenteen järjestäminen kuitenkin on väestötiheyden näkökulmasta perusteltua. Toimella säilytettäisiin ja kasvatettaisiin ELY-keskusten nykyisin hankkiman liikenteen palvelutasoa kuntien välisessä liikenteessä. (SCF-toimi)	Rahoituslähde: **SCF** Summista ei vielä ole päätetty	Päästövähennyspotentiaali: Vähäinen Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arvioitu
SCF: Raskaan kaluston hankintatuet mikroyrityksille	Tuetaan mikroyritysten sähkökäyttöisten raskaiden ajoneuvojen hankintoja tavanomaista hankintatukea korkeammilla tukisummilla/ajoneuvo (SCF-toimi)	Rahoituslähde: **SCF** Kustannus valtiolle: vaikutusarvioinnissa 9-18 M€/vuosina 2026-2030 yhteensä	Päästövähennyspotentiaali noin 0,002–0,007 Mt vuonna 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: kuorma-autot noin 160–260 €/tCO2 ja linja-autot noin 190–290 €/CO2 t
SCF: Romutuspalkkio pienituloisille	Tuetaan pienituloisten henkilöiden nykyisen ajoneuvon vaihtamista sähkökäyttöiseksi (uuteen tai käytettyyn). Tuki korkeampi kuin tavanomaisessa romutuspalkkiossa (SCF-toimi)	Rahoituslähde: **SCF** Kustannus valtiolle: vaikutusarvio on tehty 10 M€ -suuruisella vuosibudjetilla, mutta summista ei ole vielä päätetty	noin 0,006 Mt vuonna 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: noin 100–200 €/tCO2
TYÖKONEET			
Vähäpäästöisten työkoneiden ja polttoainetta säästävien työtapojen edistämisohjelma	Sisältää tiekarttatyön, EU-vaikuttamisen, informaatio-ohjausta, green dealit, tuettuja pilottihankkeita, koulutuksia jne.	Ehdotettu 1 milj. euroa/vuosi 2026–2029	noin 0,05 Mt vuonna 2030 – arvio epävarma, riippuu käyttöönoton pysyvyydestä

			Kustannusvaikuttavuusarviointi ei mahdollista ilman tarkkaa suunnitelmaa. Työkonetoimijoille säästö polttoainekustannuksissa.
Työkoneiden ja infran vähäpäästöisyyttä edistävien uusien teknologioiden ja ratkaisujen TKI-hanke	Tavoitteena on luoda TKI-hankkeen avulla edellytykset työkonesektorin merkittäville päästövähennyksille kustannustehokkaasti ja työkonealan kilpailukykyä ja vientiä edistäen.	Ehdotettu 10 milj. euroa/vuosi 2026–2029	Suora päästövähennysarvio noin 0,01 Mt vuonna 2030 – arvio hyvin epävarma, sillä riippuu, miten hanke toteutetaan. Hankkeen aikaikkuna yli vuoden 2030. Kustannusvaikuttavuusarviointi ei mahdollista ilman tarkkaa suunnitelmaa.
ERILLISLÄMMITYS			
Asumisen **SCF**-paketti, ml. energianeuvonta	Informaatio- ja neuvontatoimintaa rahoitetaan tällä hetkellä 1,5 miljoonalla eurolla vuosittain, mutta lisärahoitusta tarvitaan tavoitteisiin pääsemiseksi. Sosiaalisen ilmastorahaston toimenpiteillä voidaan tukea rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja vähentää rakennusten lämmityksen päästöjä. Suomen ilmastotoimien sosiaalisen suunnitelman valmistelu on käynnissä ja toimenpiteet tarkentuvat valmistelun edetessä[2]. Rakennusten energiatehokkuutta koskeva alueellinen energianeuvonta (SCF-toimi)	Rahoituslähde: **SCF**	Mittaluokaksi arvioitu 0,05 Mt vuonna 2030, jos toimet kohdistuisivat pääosin öljylämmityksestä luopumiseen. Kustannusvaikuttavuusarviointi ei mahdollista ilman tarkkaa suunnitelmaa.
Öljy- ja maakaasulämmityksestä luopumisen avustuksen jatko		Ei uutta rahoitusta, aiemmin allokoidun summan käyttöaikaa jatkettiin.	0,02 Mt Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla noin 40-200 €/t CO2 riippuen remontoitavien kohteiden tyypistä.

[2] KAISUn julkaisun jälkeen toimenpiteet ovat täsmentyneet seuraaviin: rakennusten energianeuvonta kuluttajille ja mikroyrityksille, energia-avustukset asunto-osakeyhtiöille, avustukset energiatehokkuuden parantamiseen valtion tukemille asuntoyhteisöille. Näille ei vielä ole vaikutusarviointia.

Korotettu kotitalousvähennys öljylämmitysremontille	Korotettua kotitalousvähennystä öljylämmitysremonteille jatketaan vuosina 2028-2030		0,006 Mt lisäinen vaikutus, jos 2000 taloa hyödyntää korotettua vähennystä. Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arviota Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla noin 65-300 €/t CO2 riippuen remontoitavien kohteiden tyypistä ja lisäisyyden määritelmästä.
MAATALOUS			
Turvepeltojen kosteikkotoimet – suurin osa päästövähennyksistä kohdistuu maankäyttösektorille	Vetetään huonotuottoisia, paksuturpeisia peltoja kosteikoksi CAP-suunnitelmassa varattu määrärahaa 2023-2027 16,05 milj. € kosteikkoinvestointeihin (sis. maatalouden vesiensuojelu-luonnonmonimuotoisuus- ja ilmastokosteikot) ja kosteikkojen hoitosopimuksiin. Pelkkään turvepeltoon kohdistuva rahoitus ei ole erotettavissa, sillä hakemuksista riippuu, miten rahoitus jakautuu eri teemoihin. Nämä ovat EU:n osarahoittamia tukijärjestelmiä ja määrärahan käyttö riippuu siitä, kuinka tuottajat niitä hakevat. Ei-tuotannollisen investointituen maksimi on 12 000 €/ha ja vuosittain maksettava korvaus kosteik-kojen hoitosopimuksesta on 500 €/ha.	2027: 6 milj. euroa 2028: 10 milj. euroa 2029 15 milj. euroa Rahoituksella edistetään aiemmin päätettyjen tavoitteiden toteutumista (WEM-skenaario).	Päästövähennys sisältyy WEMiin. Vaikutus erityisesti vuoden 2030 jälkeen. Kustannusvaikuttavuusluku alle 50 €/t CO2-ekv.
Biokaasun tuotannon ja käytön sekä ravinteiden kierrätyksen edistäminen (kokonaan kansallisesti rahoitetut)	Ravinteiden kierrätyksen edistämistä on tuettu ravinnekiertotuen ja ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman kautta. Jatkorahoitusta tarvitaan tavoitteisiin pääsemiseksi. Ravinnekiertotukeen on käytettävissä yhteensä 9 milj. euroa vuosille 2023-2026. Ravinteiden kierrätyksen	2026: 6,1 milj*. euroa 2027: 3 milj. euroa 2028: 9 milj. euroa 2029: 3 milj. euroa	Päästövähennyspotentiaali: 0,05 Mt vuonna 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arvioitu

	kokeiluohjelmalle on myönnetty käyttöön 3,6 milj. euroa vuonna 2025. (Huomiona, että 3 milj. ei ole uutta rahaa vaan vanhan uudelleen budjetointia) Tavoitteena on edistää lannan, puhdistamolietteen ja muiden vastaavien ravinnepitoisten biomassojen prosessointia ja logistiikkaa sekä kierrätyslannoitemarkkinoita ja osaltaan hiilensidontaa. Hallitus on esittänyt vuoden 2026 talousarvioon 5 milj. euron rahoitusta ravinnekiertotuelle, mikä kattaisi toimen rahoitustarpeen kyseisen vuoden osalta. Lisäksi hallitus on esittänyt vuoden 2026 talousarvioon 0,6 milj. euroa ravinteiden kierrätyksen kokeiluohjelman investointitukiin ja 0,45 milj. euroa ravinteiden kierrätyksen ja lannoitehuoltovarmuuden tiekarttaan.		
Täsmäviljely	Täsmäviljelyn tavoitteena on parantaa lannoitetypen käytön tehokkuutta ja sen avulla vähentää typpilannoitusta ja pienentää maaperän N2 O-päästöjä. Lannoitusta ja ravinteiden käyttöä voidaan tehostaa maataloudessa täsmäviljelyn ja siihen liittyvien paikkatietotekniikoiden ja automaation avulla. Ilmaston lämpenemisen myötä pitenevään kasvukauteen sopivilla uusilla kasvilajikkeilla saavutetaan niiden tarkan viljelyn ja panoskäytön ansiosta entistä suurempia satoja, niin että typen käytön tehokkuus kasvaa.		Päästövähennyspotentiaali: 0,07 Mt vuonna 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arvioitu
Metsäpinta-alan laajentaminen	Uusi tukijärjestelmä. Keväällä 2025 pidetyssä kehysriihessä on sovittu 4 milj. euron metsitystuesta vuodelle 2027, mikä kattaisi toimen	Metsitystuki: 2027: 4 milj. euroa* 2028: 5 milj. euroa 2029: 6 milj. euroa	Päästövähennysvaikutus riippuu metsitettävistä kohteista.

	rahoitustarpeen kyseisen vuoden osalta. Lisäksi samassa yhteydessä on sovittu tukihallinnon määrärahasta 0,3 milj, euroa.	Tukihallinto: 2027 0,3 milj. euroa* 2028: 0,3 milj. euroa 2029: 0,3 milj. euroa Tukihakemuksista tarvitaan ELY-keskuksen lausunto.	Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arvioitu
Tilusjärjestelytoiminnan nopeuttaminen		2026: 1,5 milj*. euroa 2027: 1,5 milj. euroa 2028: 1,5 milj. euroa 2029: 1,5 milj. euroa	Päästövähennykset seuraavat peltoalan tehokkaammasta käytöstä ja pellonraivaustarpeen vähenemisestä, eli välttää päästöjä tulevaisuudessa. Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: Ei arvioitu
ENERGIA JA JÄTTEENPOLTTO			
Puhtaan energian Suomen kärkihankkeiden tuki hiilidioksidin talteenotolle	Tuki soveltuu myös jätteenpolttoon ja myös bioperäiseen osuuteen. KAISUssa on arvioitu, että tuetaan ainakin yhden jätteenpolttolaitoksen hiilidioksidipäästöjen CCS- tai CCU-hanketta.	90 milj. euroa* päätettynä, voi kattaa useamman tukikohteen.	Arvioitu päästövähennysvaikutus taakanjakosektorille on 0,3 Mt vuonna 2030, jonka lisäksi on mahdollisesti BECCSistä saatavaa teknologista nielua. CCS:n ja BECCS:in kustannusten arvioidaan olevan välillä 119 €-237 €/tCO2 (VTT 2023).
POIKKISEKTORAALISET			
Biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen nosto	Biopolttoöljyn jakeluvelvoitteen tarkoituksena on edistää kestävän biopolttoöljyn käyttöä kevyen polttoöljyn korvaamiseksi lämmityksessä, työkoneissa ja kiinteästi asennetuissa moottoreissa. Polttoöljyn bio-osuuden nostaminen 15 %:iin vuoteen 2030 mennessä vähentää erillislämmityksen päästöjä niissä kohteissa, joissa öljyä vielä käytetään.		0,14 Mt vuonna 2030 Kokonaistaloudellinen kustannusvaikuttavuus: Ei arvioitu, riippuu ETS2-hinnasta ja muiden KAISU-toimien toimeenpanosta. Kustannusvaikuttavuus pelkillä valtiontalouden kustannuksilla: riippuu useasta tekijästä, kuten polttoaineiden hinnoista, ETS2-hinnasta, sähköistymisestä. Vähentää valtion valmisteverotuloja, koska uusiutuvan verotus on pienempää kuin fossiilisen. Vaikutus ALV-kertymään riippuu lopullisesta polttoaineen hinnasta.

Lisäksi KAISUsta löytyy seuraavia kirjauksia, joille ei ole erillistä vaikutusarviota KAISUn yhteydessä:

Jätteiden käsittely ja jätteenpoltto	Kiertotalouslain valmistelussa selvitetään mahdollisuuksia muun ohella edistää kierrätystä ja vähentää kierrätyskelpoisen jätteen polttamista.
	Jätteenpolttolaitosten sisällyttäminen päästökauppaan; Suomi vaikuttaa aktiivisesti siihen, että jätteenpolttolaitokset sisällytetään EU:ssa päästökauppaan voimassa olevan päästökauppadirektiivin mukaisesti.
	Selvitetään taloudellisia ohjauskeinoja jätteenpolttoon liittyen osana keväällä 2025 käynnistynyttä Syken toteuttamaa tutkimushanketta.
	Keväällä 2025 hallituksen puoliväliriihessä sovittu jäteveron veropohjan laajentaminen saattaa myös vähentää jätesektorin kasvihuonekaasupäästöjä.
	Valmistellaan vesihuoltolaitosten valtakunnallinen vähähiilisyystiekartta
F-kaasut	Kestävien julkisten hankintojen kriteerien päivitys
	Talotekniikkaan ja rakennusmääräyksiin liittyvien normistojen ja standardien yhtenäistäminen
	Kylmäaineiden elinkaarisen hallinnan kansallinen suunnitelma
Teollisuus	95 %-laitosten päästöjen rajoittaminen ehdot säätämällä
	Energiatehokkuus ensin -periaate
	Energiatukivaltuuden kohdennus
	Vetytalous
	Teollisuuspoliittinen strategia
	Yhden luukun palvelu
Kuntien ja alueiden ilmastotyö	Kannustetaan kuntia ja alueita soveltamaan hyviä käytäntöjä
	Kannustetaan kuntia liittymään ja osallistumaan vapaaehtoisiin verkostoihin (esim. HINKU)
	Valtakunnallisesti kattavien ja yhtenäisten, loppukäyttäjille maksuttomien päästötyökalujen jatkuvuus
	Kuntien energiatehokkuussopimus (KETS) varmistaminen
	Edistetään valtakunnallista ja alueellista energianeuvontaa
	MAL-sopimusmenettelyn soveltamisen ja vaikutusten seurannan jatkaminen
	Tuetaan valtion aluehallinnon ilmastoasiantuntijoiden verkostoa ja ilmastoryhmää
	Edistetään kuntien, maakunnan liittojen ja valtion aluehallinnon ilmastotyötä ja ilmastoyhteistyötä
Kulutus	Kuluttajia kannustetaan edelleen puolittamaan henkilökohtaisen hiilijalanjälkensä vuoteen 2030 mennessä.
	Selvitetään hiili-intensiivisten tuotteiden ja palveluiden ja vähähiilisten tuotteiden ympäristömerkintöjen edistämistä.
	Edistetään elintarvikkeiden ja muiden kulutustuotteiden elinkaaripäästöjen arviointia.
	Tuetaan nykyisten ilmasto- ja kiertotalousopetusmateriaalien jalkauttamista. (YM yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa)
	Varmistetaan riittävät resurssit informaatio-ohjaustoimien toteuttamiseen ja energianeuvonnan antamiseen. Kuluttajien energianeuvonnassa tarjotaan riippumatonta ja ajantasaista tietoa energian säästöstä, energiatehokkuudesta, uusiutuvan energian ratkaisuista sekä kulutusjoustomahdollisuuksista.

	Tuotesuunnittelussa edistetään korjattavuutta ja huollettavuutta sekä tuote palveluna ratkaisuja.
	Tuetaan kiertotalouspalveluja (mm. jakaminen, vuokraaminen, lainaaminen) ohjauskeinoilla sekä lisätään niiden houkuttelevuutta.
	Tuetaan luovien alojen ekologisen kestävyyden lisäämistä esim. ympäristömerkinnän kautta.
Julkiset hankinnat (ei mukana kiertotalous tai työkonetoimet, overlapping)	Ympäristö- ja sosiaalisten näkökohtien nostaminen lain tavoitteisiin antaisi vahvemman signaalin eikä olisi pelkästään suositus.
	Valmisteltavana on valtioneuvoston periaatepäätös kotimaisista ja vähähiilisistä hankinnoista, jonka pohjalta on mahdollista edistää vähähiilisiä hankintoja.
	Suositellaan, että valtion organisaatioiden, kuntien ja kuntayhtymien valmistelemissa ilmasto-ohjelmissa ja ilmastobudjeteissa otetaan huomioon tavoitteiden kannalta vaikuttavimmat hankintakategoriat.
Kiertotalous	Kiertotalouslain valmistelussa selvitellään, että miten julkisissa hankinnoissa kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota kiertotalouteen.
Ilmastorahoitus	Seurataan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmantoimenpiteiden rahoituksen tilannetta.
	ACE-hankkeessa edistetään vihreän budjetoinnin pilotointia.
	ACE-hankkeessa laaditaan tilannekatsaus ja toimenpide-ehdotuksia rahoituksen suuntaamisesta kohteisiin, jotka ovat vaikuttavimpia, ja joissa on merkittäviä rahoitusaukkoja.
	Laaditaan ACE-hankkeessa työkalu rahoitettavien hankkeiden ilmastovaikutusten arviointiin, jotta sekä rahoittajat että rahoitusta hakevat saisivat tietoa hankkeiden vaikuttavuudesta.
	Edistetään cleantech-investointeja esimerkiksi TKI-panostuksin.